

TRADICIJSKI SEOSKI VRTOVI SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

Vesna ŽIDOVEC, Ines VRŠEK, Branka ANIČIĆ i Silvija GRZUNOV

Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zavod za ukrasno bilje, krajobraznu arhitekturu i vrtu umjetnostFaculty of Agriculture University of Zagreb
Department for Ornamental Plants and Landscape Architecture**SAŽETAK**

Tradicijski seoski vrtovi su sastavni dio kulturne baštine određenog kraja. Uvjetovani su klimom i reljefom pojedinog područja tako da se razlikuju po geografskim regijama. Ovim radom željeli smo utvrditi najčešće skupine ukrasnog bilja koje se pojavljuje u tradicijskim seoskim vrtovima Sjeverozapadne Hrvatske. Podaci su skupljeni u vrtovima Donje Stubice (Krapinsko-zagorska županija) i Ivanje Reke (područje grada Zagreba). Očuvanost tradicijskog seoskog vrta i bogatstvo biljnih vrsta bilo je veće u vrtovima Donje Stubice. Tradicionalnu arhitekturu prati sadnja brojnih vrsta trajnica i jednogodišnjih cvjetnih vrsta, autohtonih vrsta te utilitarnog bilja (voćne vrste, ljekovito i aromatično bilje); vrt je ograđen živicom i pletenom ogradom od prirodnog materijala. Svojom koncepcijom blizak je prirodnim staništima čime doprinosi uspostavi prirodne ravnoteže i očuvanju bioraznolikosti. Na području Ivanje Reke primjetan je gubitak tradicionalnog izgleda seoskog vrta.

Ključne riječi: seoski vrt, tradicija, bioraznolikost, ambijentalnost, krajobraz

UVOD

U posljednje se vrijeme velik broj istraživanja usmjerava na proučavanje biološke raznolikosti i to ne više samo u prirodnom ili poluprirodnom okolišu (Zerb i sur., 2003) već i u urbanim i industrijskim područjima koja se također odlikuju brojnošću staništa, zajednica i organizama (Sukopp, 1998). Bogatstvo samoniklih biljnih vrsta veće je u srednjeeuropskim gradovima i selima nego šumama i seoskom krajobrazu istog područja (Haeupler, 1974; Gregor, 1995; prema Richter i Vršek, 2004).

Istraživanja kućnih vrtova tropskih zona vrlo su intenzivna pa je stoga zapanjujući nedostatak podataka o kućnim vrtovima umjerenih zona. Objavljuju

se rezultati etnobotaničkih istraživanja seoskih područja Latinske Amerike, Karipskog i Pacifičkog otočja, Azije, Afrike ili gradskih vrtova različitih zemalja (Niñez, 1985; Landauer i Brazil, 1990; Rico-Grey i sur., 1990; Padoch i De Jong, 1991; Caballero, 1992; Esquivel i Hammer, 1992; Anderson, 1993; Flores, 1993; Hochegger, 1995; Hodel i Gessler, 1999; Vogl i sur., 2002, prema Vogl i Vogl - Lukasser, 2003).

Seoski vrt, kao specifičan prostor u neposrednoj blizini čovjekovog boravišta, razvijao se usporedo s društvenim razvitkom. Mali, zatvoreni ruralni vrtovi s geometrijski uređenim gredicama dio su tradicije velikog broja europskih zemalja još od srednjeg vijeka (Slika 1). U takvim se vrtovima, koji su najčešće bili u posjedu samostana ili vlastele, u manjoj mjeri uzgajalo povrće i cvjetne vrste, dok je brojnije bilo ljekovito i aromatično bilje. Prednjačili su i u uvođenju novih i nepoznatih biljnih vrsta te tako doprinosili proširenju asortimana. Naročito je to bilo izraženo u 17. stoljeću kad se introduciraju nove vrste i kultivari s punim cvijetom.

Slika 1. Tradicionalan europski srednjovjekovni ruralni vrt (foto: Židovec, 2004)

Photo 1. Traditional European medieval rural garden (photo: Židovec, 2004)

U 19. stoljeću, u Velikoj Britaniji vrtovi se planiraju: ako je kuća smještena blizu ceste, tada je u prednjem djelu vrt namijenjen isključivo uzgoju cvjetnih vrsta, a stražnji dio poljoprivrednoj proizvodnji (povrće i voće); a ako je kuća dalje od ceste, cvjetne se vrste sade uz glavnu stazu, dok se povrće i voće uzgaja na suprotnoj strani. Smatralo se da je za peteročlanu obitelj dostatna veličina posjeda od 480 m² (Lloyd i Bird, 1990).

Tijekom 20. stoljeća, a naročito nakon 2. svjetskog rata, promjene životnih navika seoskog stanovništva, posebice u blizini velikih urbanih centara, pogodovala su napuštanju tradicionalnih gospodarskih funkcija. Kuća s vrtom sve više poprima gradska obilježja koja je izdvajaju iz izravnog ruralnog okoliša što doprinosi devastaciji i izumiranju tradicijskih seoskih vrtova.

Seoski vrtovi oduvijek su bili integralni dio cjelokupnog proizvodnog sustava seoskog gospodarstva. Uglavnom se radi o malim površinama, koje većinom održavaju žene, a proizvodnja na njima nije prvenstveno usmjerena prema tržištu (Vogl i Vogl-Lukasser, 2003). Uvjetovani su klimom i reljefom pojedinog područja tako da se razlikuju po geografskim regijama.

Prema Regulativi EU 2092/91, kućni vrt (*'homegarden'*) definira se kao malen, ograđen komad zemljišta u blizini doma poljoprivrednog proizvođača, gdje se na gredicama uzgajaju jednogodišnje, dvogodišnje cvjetne vrste te trajnice.

U Hrvatskoj se vrlo malo zna o povijesti seoskih vrtova. Gotovo da ne postoje pisani dokumenti koji obrađuju to područje. Seoski se vrt u Hrvatskoj razlikuje regionalno i za svaku regiju je specifičan.

Ovim istraživanjem željeli smo utvrditi da li je društveni razvoj utjecao na očuvanost i glavna obilježja seoskog tradicijskog vrta Sjeverozapadne Hrvatske i moguće promjene kojima je tijekom vremena bio izložen, na najčešće skupine ukrasnog bilja.

ISTRAŽIVANO PODRUČJE I METODE

Ovim istraživanjem obuhvaćena su dva naselja Sjeverozapadne Hrvatske smještena nedaleko grada Zagreba, najvećeg urbanog centra R. Hrvatske koji svojom blizinom bitno utječe na svoju bližu okolicu.

Nizinski i brežuljkasti dijelovi istočne i sjeverozapadne Hrvatske pripadaju Panonskom i peripanonskom prostoru, jednom od tri velike prirodno-geografske cjeline Hrvatske. Klima tog područja opisuje se kao umjereno topla vlažna klima s toplim ljetom. Srednje siječanjske temperature zraka kreću se između -2 i 0 °C, a srpanjske od 18 do 22 °C. Godišnja količina padalina područja sjevernije od doline Save kreće se od 700 do 1000 mm. Padaline su dosta ravnomjerno raspoređene tijekom godine, s proljetnim i jesenskim maksimumom. Snijeg se zadržava različito dugo na tlu, najčešće do 40 dana godišnje. U ovom su klimatskom području godišnja doba najbolje razvijena i izražena (Crometeo – vrijeme i meteorologija).

Ovakve klimatske prilike omogućavaju rast velikog broja biljnih vrsta. Tako je na području Parka prirode Medvednica, područja koje rubnim dijelom zahvaća regiju obuhvaćenu ovim istraživanjem, zabilježeno ukupno 1346 vrsta sjemenjača. Ova brojka pokazuje da je flora Medvednice vrlo bogata u usporedbi s Hrvatskom (ukupno oko 4300 vrsta sjemenjača) ili nekim drugim europskim zemljama (npr. Velika Britanija oko 1600 vrsta) (Park prirode Medvednica).

Grad Donja Stubica, nalazi se u Krapinsko-zagorskoj županiji i glavnim cestovnim pravcem od Zagreba je udaljen 51 km. Smješten je u južnom dijelu Hrvatskog zagorja, u centralnom dijelu sjevernih padina Medvednice, u središtu stubičke doline.

Ivanja Reka je selo gornje Posavine, smješteno na jugoistočnom rubu grada Zagreba i najurbanije je ruralno naselje na području gradske četvrti Peščenica-Žitnjak. Od samog središta Zagreba udaljeno je samo 13 km. Neposredna blizina grada Zagreba i urbanizacija uzrokovale su promjene mnogih seoskih vrtova.

Terenskim istraživanjem željelo se utvrditi brojnost i stanje biljnog materijala i tipičnih elemenata tradicionalnih seoskih vrtova. Biljni materijal svrstan je u sljedeće kategorije:

- ukrasni grmovi i živice,
- trajnice,
- jednogodišnje i dvogodišnje cvjetne vrste.

Od vrtnih elemenata, pažnju smo posvetili:

- ogradama i pletenim plotovima,
- stazama,
- vrtnom namještaju,
- ukrasnim posudama,
- detaljima,
- vodenim površinama.

REZULTATI I RASPRAVA

Zahvaljujući akcijama turističke zajednice na području Donje Stubice, potaknulo se očuvanje i zaštita starih tradicijskih biljnih vrsta i obnova kuća te tako doprinijelo, barem dijelom, očuvanju povijesne i kulturne baštine ovog djela Sjeverozapadne Hrvatske.

Nažalost, tradicijski vrtovi Ivanje Reke su u vrlo devastiranom stanju. Malen je broj seoskih vrtova kod kojih je ostalo još nekih značajki tradicije ovog područja.

Iz Tablice 1. vidljivo je koje su biljne vrste zastupljene u seoskim vrtovima Donje Stubice i Ivanje Reke.

Biljni materijal seoskog tradicijskog vrta možemo pratiti kroz nekoliko sljedećih kategorija:

a) Ukrasni grmovi i živice

Seoska gospodarstva, putove, njive i pašnjake ili dijelove seoskih vrtova uokvirivale su uglavnom slobodnorastuće živice u čijem je sastavu grmlje koje je i samoniklo na šumskom rubu poput graba (*Carpinus betulus*), gloga (*Craetagus monogyna* i *C. oxyacantha*), drijena (*Cornus mas*), lijeske (*Corylus avellana*) ili cvatući grmovi kao što je jorgovan (*Syringa vulgaris*), pajasmin (*Philadelphus coronarius*), japanska dunja (*Chaenomeles japonica*) i vajgela (*Weigela florida*). Osim što raščlanjuju i obogaćuju krajolik, živice imaju i značajnu ekološku ulogu: ublažavaju klimatske ekstreme, izvor su hrane, staništa ili zaklon različitim životinjama.

Brojne biljne vrste tradicionalno se koriste za sadnju živica ili pojedinačno u pozadini cvjetnjaka ili uz ogradu. Za istu svrhu često se koriste penjačice i povijuše poduprte drvenom ogradom ili uz trijem, a u seoskim su vrtovima najčešće pavitina (*Clematis* sp.), kozokrvina (*Lonicera periclymenum*), lozica (*Parthenocissus quinquefolia*), ruža penjačica (*Rosa* sp.), zimzelen (*Vinca minor*) i vinova loza (*Vitis vinifera*).

Kao što je vidljivo iz Tablice 1, u vrtovima Donje Stubice još nailazimo na neke od navedenih grmova i biljnih vrsta korištenih kao živice ili penjačice, dok su u Ivanjoj Reci zabilježene samo penjačice tipične za tradicijski seoski vrt i to ruža (*Rosa* sp.) i pavitina (*Clematis* sp.).

b) Trajnice i geofiti

Trajnice su glavni izvor boja i tekstura od ranog proljeća do kasne jeseni. Svake godine iznova cvatu i zajedno s jednogodišnjim i dvogodišnjim cvjetnim vrstama tvore cjelinu. Vrste koje su se tradicionalno sretale u seoskom vrtu bile su kukurijek (*Heleborus niger*), jetrenka (*Hepatica nobilis*), jaglac (*Primula vulgaris*), te geofiti proljetne cvatnje kao šafrani (*Crocus* sp.), visibabe (*Galanthus nivalis*) i šumarice (*Anemone nemorosa*). Sve se ove vrste ujedno mogu naći i samonikle na obližnjim livadama i šumarcima.

Nažalost, sve su rjeđe zastupljene u seoskim vrtovima u okolici Zagreba što se vidi i iz podataka sakupljenih u selima istraživanog područja.

c) Jednogodišnje i dvogodišnje cvjetne vrste

Od jednogodišnjih i dvogodišnjih cvjetnih vrsta najviše su se uzgajale one vrste koje se samozasijavaju poput turskih karanfila (*Dianthus barbatus*), srebrenke (*Lunaria annua*), potočnice (*Myosotis* sp.), nevena (*Calendula officinalis*), uresnice (*Cosmos bipinnatus*), suncokreta (*Helianthus annuus*) itd.

Brojne jednogodišnje i nešto dvogodišnjih biljnih vrsta zastupljeno je u vrtovima Donje Stubice, dok su od tradicionalnih vrsta u vrtovima Ivanje Reke nađene samo tri vrste (Tablica 1).

Tablica 1. Zastupljenost biljnih vrsta u seoskim vrtovima Donje Stubice i Ivanje Reke
Table 1. Representation of plant species in Donja Stubica and Ivanja Reka rural gardens

Skupine ukrasnih biljnih vrsta Groups of ornamental plant species	Donja Stubica	Ivanja Reka
		<i>Clematis</i> sp.
	<i>Cornus mas</i>	
Ukrasni grmovi, živice i penjačice Ornamental shrubs, hedges and climbers	<i>Hibiscus syriacus</i> <i>Rosa</i> sp. <i>Syringa vulgaris</i> <i>Vitis vinifera</i> <i>Weigela florida</i>	<i>Rosa</i> sp.
Trajnice i geofiti Perennials and geophytes	<i>Chrysanthemum maximum</i> <i>Dicentra spectabilis</i>	<i>Chrysanthemum maximum</i> <i>Tulipa</i> sp.
	<i>Althea rosea</i> <i>Amaranthus caudatus</i> <i>Antirrhinum majus</i> <i>Calistephus chinensis</i> <i>Convolvulus tricolor</i> <i>Cosmos bipinnatus</i> <i>Cucurbita pepo</i> var. <i>ovifera</i> <i>Dahlia</i> × <i>cultorum</i> <i>Helianthus annuus</i> <i>Impatiens balsamina</i>	
Jednogođišnje i dvogodišnje cvijetne vrste Annuals and biennials	<i>Lagenaria</i> sp. <i>Lavatera trimestris</i> <i>Phlox drumondii</i> <i>Ricinus communis</i> <i>Tagetes</i> sp. <i>Zinnia elegans</i>	<i>Calendula officinalis</i> <i>Digitalis purpurea</i> <i>Papaver</i>

Često su u seoskim vrtovima korištene autohtone biljne vrste, a također osim dekorativnosti, uzgajane su i zbog svojeg utilitarnog karaktera. Tako se brojne od navedenih biljnih vrsta ističu svojim mirisom (voćne vrste), koriste se zbog svojih začinskih ili ljekovitih svojstava ili su privlačne insektima.

Obilježja seoskog vrta u kontinentalnom području prilagođena su potrebama stanovništva. Glavno i ulazno pročelje kuće tradicionalno je bilo okrenuto prema cesti ili postrance prema dvorištu (Slika 2). Okoliš kontinentalne seoske kuće bio je utilitarne prirode i u njemu su prevladavale gospodarske funkcije (staja, sjenik, peradarnik). Vidljiva prostorna organizacija proizašla je iz praktičnih potreba i aktivnosti seljaka prilagođenih prirodi. Povrtnjak se nalazio u blizini kuće, voćnjak iza nje ili u njezinu produžetku, a funkcije se odjeljuju jednostavnim drvenim ogradama. Cvjetne su se vrste sadile uglavnom u predvrtu. Veličina predvrta ovisila je o statusnom stanju seljaka. Osim u predvrtu cvjetne vrste su se nalazile i u povrtnjaku uz ogradu ili uz samo povrće, i to pretežno vrste za rez (Aničić, 2002/03).

Slika 2. Tipične seoske kuće u okolici Zagreba (foto: Židovec, 2005)

Photo 2. Typical rural houses in the surroundings of Zagreb (photo: Židovec, 2005)

Vogl i Vogl-Lukasser (2003) navode da su na području Istočnog Tirola u seoskim vrtovima ukrasne biljne vrste zauzimale 15-20% cijele površine vrta, a koristile su se prvenstveno za ukras samom vrtu, ali i za kićenje groblja, crkve i kapele te za izradu buketa za dom. U prosjeku, svaki je vrt imao 21 ukrasnu biljnu vrstu, a prednjačile su vrste sa simboličkom vrijednošću poput ljiljana (*Lilium candidum*), božura (*Paeonia officinalis* spp. *officinalis*) te mirisne biljne vrste *Artemisia abrotanum* i *Rosa centifolia*.

Od vrtnih elemenata, pažnju smo posvetili: ogradama i pletenim plotovima, stazama, vrtnom namještaju, ukrasnim posudama te detaljima (tablica 2).

Tablica 2. Zastupljenost tipičnih vrtnih elemenata u seoskim vrtovima Donje Stubice i Ivanje Reke

Table 2. Representation of typical garden features in Donja Stubica and Ivanja Reka rural gardens

Tipični vrtni elementi Typical garden features	Donja Stubica	Ivanja Reka
Ograde Fences	Živa ograda Pleteni plot	Drvena ograda Žičana ograda
Putovi Paths	Puteljak opločen opekama	Betonirane staze
Vrtni namještaj Garden furniture	Pergola Drveni stol i klupe Drvena klupa uz kuću	
Ukrasne posude Ornamental pots	Glineni lonci Emajlirani lonci	Plastične posude
Detalji Details	Etnografska zbirka	

Kao što je vidljivo iz tablice 2, i po brojnosti vrtnih elemenata bogatiji su vrtovi na području Donje Stubice, dok su na području Ivanje Reke manje prisutni tipični vrtni elementi tradicijskog seoskog vrta.

Seoski se tradicijski vrt, osim živim ogradama ograđivao i plotovima pletenim od drvenog pruća i kolaca raznog drveća, ogradama od drvenih dasaka, a rjeđe betonskim i kovanim ogradama. Staze su uglavnom bile utabane, a tek ponegdje opločene opekama, rjeđe betonirane. Od vrtnog namještaja bile su važne klupe i pergole. Klupe su bile jednostavnog dizajna i često su imale izrezbarene rustikalne detalje.

U tradicijskom seoskom dvorištu uobičajene su bile i biljke uzgojene kao lončanice, naročito za ukras prozorskih klupica te na ulaznom trijemu u kuću. Samim posudama za uzgoj bilja nije se pridavala velika važnost tako da su korišteni brojni predmeti koji su u seoskom domaćinstvu izgubili svoju osnovnu

uporabnu vrijednost (vjedra, korita, bačve, glineni i emajlirani lonci, lavori, šuplji dijelovi debela).

Zdenac je jedan od detalja koji upotpunjuje sliku seoskog vrta, a također i brojni predmeti koji su se koristili u poljoprivredi (plugovi, vinske preše, kola, tačke). Danas su ti predmeti uglavnom preuzeli samo dekorativnu funkciju te se često uz njih sadi ukrasno bilje.

ZAKLJUČCI

Seoski vrtovi mijenjali su se tijekom stoljeća, prilagođujući se svojim izgledom životnim navikama i potrebama seoskog stanovnika. Integralni su dio seoskog imanja. Uvjetovani su klimom i reljefom pojedinog područja tako da se razlikuju po geografskim regijama. Dio su kulturne baštine određenog kraja.

Tijekom 20. stoljeća dolazi do znatne devastacije i izumiranja tradicijskih seoskih vrtova, kako u Europi, tako i kod nas.

Na temelju provedenog istraživanja možemo zaključiti da su promjene u načinu života seoskog stanovništva utjecale na izgled, odabir biljnih vrsta i vrtnih elemenata seoskog vrta. Prvenstveno su utjecale na promjenu funkcija seoskog vrta, smanjuje se broj biljnih vrsta, a brojni se vrtni elementi gube iz seoskih dvorišta. Manji broj biljnih vrsta i promjene u samom oblikovanju seoskog vrta u velikoj mjeri dovode do smanjenja biološke raznolikosti, dok odabir cvjetnih vrsta sve više ide prema primjeni alohtonih vrsta nauštrb autohtonih.

Situacija je nešto povoljnija tamo gdje su tradicijski seoski vrtovi prepoznati kao dio kulturne baštine i gdje postoji svijest o potrebi njihovog očuvanja kao što je u slučaju vrtova Donje Stubice.

Upravo su stoga potrebna daljnja istraživanja tradicijskih seoskih vrtova i Sjeverozapadne Hrvatske i ostalih hrvatskih regija kako bi se dobila potpunija slika o tradicionalno korištenim biljnim vrstama i vrtnim elementima s ciljem njihove ponovne primjene.

TRADITIONAL RURAL GARDENS IN NORTH-WEST PART OF CROATIA

SUMMARY

Traditional rural garden is an integral part of any region's cultural heritage. Climatic conditions and area relief influence it, so traditional rural gardens differ depending on geographic region. The aim of this paper was to find out which are the most used plant species in traditional rural gardens in North-West part of Croatia. Data were taken from gardens in Donja Stubica (Krapinsko-Zagorska County)

and Ivanja Reka (Zagreb City Area). Donja Stubica traditional gardens were more preserved and had more plant species. The traditional architecture was accompanied with numerous perennials and annual flowering species, wild and utilitarian plants (fruit-trees, medicinal and aromatic plants); the garden was fenced by hedge or wattle fence. With its conception, traditional rural garden resembles natural habitats and contributes to restoration of natural balance and biodiversity conservation. The loss of traditional garden appearance was obvious at Ivanja Reka area.

Key words: rural garden, tradition, biodiversity, ambience, landscape

LITERATURA - REFERENCES

1. Anderson, E.N. (1993) Southeast Asian gardens: Nutrition, cash and ethnicity. *Biotica Nueva Epoca*, 1, 1-11
2. Aničić, B. (2002/2003) Usporedba tradicionalne i suvremene kulture stanovanja u jedno-obiteljskom boravištu na osnovi odnosa kuća – vrt. *Studia ethnologica Croatica* 14/15, 185-212
3. Caballero, J. (1992) Maya homegardens: Past, present and future. *Ethnoecologia*, 1, 35-54
4. Crometeo – vrijeme i meteorologija: http://www.crometeo.info/crometeo-site/index.php?module=pagemaster&PAGE_user_op=view_page&PAGE_id=7&MMN_position=5:5
5. Esquivel, M., Hammer, K. (1992) The Cuban homegarden 'Conuco': A perspective environment for evolution and in situ conservation of plant genetic resources. *Genetic Resources and Crop Evolution*, 39, 9-22
6. Flores, S. J. (1993) Observaciones preliminares sobre los huertos familiares Mayas en la Ciudad de Mérida, Yucatán, México. *Biotica nueva época*, 1, 13-18
7. Gregor, T. (1995) Artenverteilung in der Kulturlandschaft am Beispiel des Schlitzerlandes/Hessen. *Schriftenreihe für Vegetationskunde, Sukopp-Festschrift*, 27: 381-387.
8. Haeupler, H. (1974) Statistische Auswertung von Punktrasterkarten der Gefäßpflanzenflora Südniedersachsens, *Scripta Geobot. (Göttingen)* 8: 1-141
9. Hohegger, K. (1995) The Kandyan Forest Gardens, Gerwatta of Sri Lanka-Their Ecology, Economy and Culture. Doctoral Thesis. University for Natural Resources and Applied Life Sciences Vienna (BOKU); Vienna, Austria
10. Hodel, U., Gessler, M. (1999) In Situ Conservation of Plant Genetic Resources in Home Gardens of Southern Vietnam. International Plant Genetic Resources Institute (IPGRI), Rome, Italy
11. Landauer, K., Brazil, M. (1990) Tropical Home Gardens. United Nations University Press, Tokyo, Japan
12. Lloyd, C., Bird, R. (1990) The cottage garden. Dorling Kindersly, London – New York – Stuttgart – Moscow
13. Niñez, V. K. (1985) Household Food Production-Comparative Perspectives. International Potato Center (CIP), Lima, Peru
14. Padoch, C., De Jong, W. (1991) The house gardens of Santa Rosa: Diversity and variability in an Amazonian agricultural system. *Economic Botany*, 45, 166-175
15. Park prirode Medvednica: http://pp-medvednica.hr/Medvednica_priroda_flora.htm

16. Richter, M., Vršek, I. (2004) Spontaneous Plant Species in Cities as Consequence of Urban Horticulture: How to value this Contribution to Biodiversity? In: Junge-Berberovic et al. (Eds.) Proc. IC on Urban Horticulture. Acta Horticulturae 643: 129-131
17. Rico-Grey, V., Garcia-Franco, J. G., Chemas, A., Sima, P. (1990) Species composition, similarity, and structure of Mayan homegardens in Tixpeual and Tixcaltuyub, Yucatan, Mexico. Economic Botany, 44, 470-487
18. Sukopp, H. (1998) Urban ecology-scientific and practical aspects. In: Breuste, J., Feldamn, H., Uhlmann, O. (Eds.), Urban Ecology. Springer, Berlin, pp. 3-16
19. Vogl, C. R., Vogl-Lukasser, B., Puri, R. (2002) Homegardens of Maya migrants in the district of Palenque (Chimpas/Mexico): Implications for sustainable rural development. In: Ethnobiology and Biocultural Diversity (J.R. Stepp, F.S. Wyndham and R.K. Zarger, eds.), pp. 631-647. University of Georgia Press, Athens, USA
20. Vogl, C. R., Vogl-Lukasser, B. (2003) Tradition, Dynamics and Sustainability of Plant Species Composition and Management in Homegardens on Organic and Non-Organic Small Scale Farms in Alpine Eastern Tyrol, Austria. Biological Agriculture and Horticulture 21, 349-366
21. Zerbe, S., Maurer, U., Schmitz, S., Sukopp, H. (2003) Biodiversity in Berlin and its potential for nature conservation. Landscape and Urban Planning 62: 139-148

Adresa autora – Author's address

Doc. dr. sc. Vesna Židovec
Prof. dr. sc. Ines Vršek
Prof. dr. sc. Branka Aničić
Silvija Grzunov, dipl. ing.
Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zavod za ukrasno bilje, krajobraznu arhitekturu i vrtnu umjetnost
Svetošimunska 25
10000 Zagreb
e-mail: vjidovec@agr.hr

Primljeno - Received:

20. 01. 2006.